

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania A. Spółki jawnej w B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanych: A. G. i G. D.
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 grudnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej A. Spółki jawnej w B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 2 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się A. Spółki jawnej w B. na rzecz
pозwanego organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w B. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych
tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., decyzją z 22 marca 2013 r. stwierdził, że A. Spółka jawna w B. jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne z tytułu umowy zlecenia zawartej między zainteresowanymi G. D. i Agencją Handlową, której właścicielem był A. G., wykonywanej na rzecz własnego pracodawcy zainteresowanego, tj. spółki A., oraz ustalił podstawę wymiaru składek

na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za G. D. jako pracownika spółki A.. Podstawę rozstrzygnięcia stanowił art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.).

Odwołanie od decyzji ZUS złożyła A. Spółka jawna w B..

Sąd Okręgowy w B., wyrokiem z 17 lutego 2014 r., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż A. Spółka jawna w B. nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne G.D. za grudzień 2009 r. W pozostałym zakresie oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniosły obie strony postępowania. Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 22 października 2014 r., III AUa (...), uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. W ocenie Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie wystąpiła nieważność postępowania, polegająca na pozbawieniu możliwości obrony praw zainteresowanego G. D., gdyż nie został mu doręczony odpis odwołania oraz nie był on prawidłowo zawiadomiony o toczącym się postępowaniu z odwołania A. Spółki jawnej w B..

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w B., wyrokiem z 24 lutego 2015 r., oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji z 24 lutego 2015 r. wniosła odwołująca się Spółka. Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 2 grudnia 2015 r., III AUa (...), oddalił apelację odwołującej się.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołująca się Spółka, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) w całości, powołała jako podstawę kasacyjną naruszenie prawa materialnego, tj.:

1) art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) w związku z art. 4 ust. 2 lit. a, art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 18 ust. 1a tej ustawy oraz w związku z art. 3, art. 22 i art. 29 k.p.;

2) art. 18 ust. 1 w związku z art. 18 ust. 1a, art. 4 pkt 9 oraz art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (zwanej dalej „ustawą systemową”) w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w

sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.);

3) art. 17 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 2 lit. a w związku z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej;

4) art. 17 ust. 1 w związku z art. 17 ust. 2 ustawy systemowej;

5) art. 78, art. 80, art. 84, art. 87, art. 87¹ k.p.;

6) art. 85 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.).

Z powołaniem się na powyższe podstawy, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy przez uwzględnienie odwołania od decyzji organu rentowego oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, sprowadzające się do odpowiedzi na pytania:

1) czy wyinterpretowanie pojęcia płatnika możliwe jest na podstawie regulacji prawnej (art. 8 ust. 2a ustawy systemowej), która w ogóle nie odnosi się do pojęcia płatnika, z pominięciem zasad techniki prawodawczej;

2) czy płatnikiem w rozumieniu ustawy systemowej (art. 4 pkt 2 lit. a i art. 18 ust. 1a) może być podmiot, który z uwagi na brak wężła obligacyjnego nie ma obowiązku wypłaty wynagrodzenia, o którym mowa w art. 22 k.p., przy przyjęciu, że określenie pracodawcy na gruncie ustawy systemowej należy pojmować w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p., oraz czy wystarczającą cechą autoryzującą stronę podmiotową stosunku pracy jest świadczenie pracy na rzecz danego podmiotu, z pominięciem istnienia zasadniczego obowiązku tego podmiotu (pracodawcy), jakim jest wypłata wynagrodzenia, i woli stron co do warunków wykonywania danych świadczeń uzewnętrzniionych w treści umowy o pracę (art. 29 k.p.);

3) czy pojęcie płatnika składek na gruncie ustawy systemowej może być interpretowane z pominięciem definicji przychodu, która kwalifikuje przychód jako

przychód w rozumieniu ustawy z dnia 26 lipca 1996 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2012, poz. 361), osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, tj. fizycznie przez niego wypłacony (§ 1 rozporządzenia, art. 4 pkt 2a, art. 18 ust. 1, art. 18 ust. 1a ustawy systemowej) oraz z pominięciem obowiązków płatnika określonych w art. 17 ust. 1 i 2 ustawy systemowej;

4) czy zleceniodawca, który zawarł umowę zlecenia z pracownikiem swojego kontrahenta w warunkach art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy systemowej, zwolniony jest z wszelkich zobowiązań płatnika wynikających z tej ustawy, w tym obowiązków zgłoszeniowych, rejestracyjnych i finansowych (opłacanie składek) w związku z przyjęciem, że płatnikiem składek (a zatem podmiotem, na którym ciąży wymienione obowiązki) w sytuacji opisanej w art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy jest pracodawca, z którym zleceniobiorca pozostaje w stosunku pracy;

5) czy pracodawca, wykonując nałożony na niego orzeczeniem sądowym obowiązek wynikający z przyjętej wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, nie narusza obowiązku wypłaty wynagrodzenia ustalonego w umowie o pracę (art. 78, 80, 84 k.p.), w przypadku gdy uwzględni wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia zawartej z podmiotem trzecim w podstawie wymiaru składek, a wysokość należnych składek, w części którą pokrywa ubezpieczony (pracownik), a zatem w części którą pracodawca może potrącić z wynagrodzenia pracownika (tak uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46), spowoduje, że kwota netto wynagrodzenia (tzw. do wypłaty) będzie niższa niż ustalona w umowie o pracę z pracownikiem; czy składki z tytułu ubezpieczeń społecznych mogą być rozliczane w trybie potrącenia, z naruszeniem art. 87 i art. 87¹ k.p.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca zaprezentowała obszernie poglądy doktryny i własną argumentację, kontestując stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z 2 września 2009 r., II UZP 6/09 (OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46) oraz w wyrokach: z 18 października 2011 r., III UK 22/11 (OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266); z 11 maja 2012 r., I UK 5/12 (OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117); z 13 lutego 2014 r., I UK 323/13 (OSNP 2015 nr 5, poz. 68) oraz z 18 marca 2014 r., II UK 449/13 (LEX nr 1451362).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), jeżeli zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance występowania w sprawie licznych istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). W ocenie Sądu Najwyższego przesłanka ta w istocie nie występuje.

Zagadnienie prawne, uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny – tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu, 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą – tak, aby udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie ułatwiło sądowi odwoławczemu podjęcie decyzji jurysdykcyjnej co do istoty sprawy, 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście poważne wątpliwości, ze względu na użycie przez ustawodawcę przymiotnika kwalifikującego „istotne”. W sprawie nie występuje więc istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., jeżeli ocena prawna sformułowanego przez skarżącego problemu jest jednoznaczna (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2007 r., I PK 220/07, LEX nr 864044). Ponadto, nie można uznać, aby w sprawie występowało zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej

przedstawianej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Prezentowane w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne nie spełniają wyżej wymienionych kryteriów, ponieważ kwestie w nich podniesione zostały już wielokrotnie i jednolicie rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy w wyrokach powoływanych przez odwołującą się, a także w kolejnych wyrokach Sądu Najwyższego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, LEX nr 1436176; z 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, LEX nr 1458679; z 6 maja 2014 r., II UK 442/13, LEX nr 1478022; z 23 maja 2014 r., II UK 445/13, LEX nr 1475168; z 4 czerwca 2014 r., II UK 447/13, LEX nr 1480061 oraz II UK 482/13, LEX nr 1475268).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca kwestionuje przyjętą dotychczas przez Sąd Najwyższy wykładnię przepisów odnoszących się do pojęcia pracownika, pracodawcy i płatnika składek zawartych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych (zwłaszcza wykładnię art. 8 ust. 2a tej ustawy), prezentowaną w wielu wcześniejszych orzeczeniach, i zmierza do zmiany dotychczasowej linii orzeczniczej, prezentując własną argumentację. Okoliczność ta nie stanowi jednak wystarczającego uzasadnienia dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w sytuacji, gdy nie występują istotne wątpliwości lub rozbieżności co do wykładni przepisów, utrwalonej już w orzecznictwie Sądu Najwyższego, na podstawie których konstruowane jest istotne zagadnienie prawne. Prezentowana przez skarżącą argumentacja, mająca uzasadniać zmianę dotychczasowej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie interpretacji pojęć pracodawcy i płatnika składek na gruncie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wykracza nie tylko poza przedmiot sprawy, w której wniesiona została skarga kasacyjna, ale również poza stan faktyczny stanowiący podstawę zaskarżonego nią rozstrzygnięcia. Dotyczy to zwłaszcza zagadnień przedstawionych w punktach 3, 4 i 5 wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Ich rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy nie miałoby znaczenia dla rozpoznania istoty sprawy, którą stanowiło przypisanie skarżącej roli

płatnika składek na ubezpieczenia społeczne od przychodów uzyskanych przez zainteresowanego w związku z pracą wykonywaną na rzecz skarżącej jako pracodawcy zainteresowanego, chociaż na podstawie umowy zlecenia zawartej przez niego z podmiotem trzecim.

Wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych została przedstawiona w uchwale Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09 (OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46). Sąd Najwyższy w powoływanej uchwale orzekł, że z art. 18 ust. 1a ustawy można wyprowadzić logiczne rozumowanie, iż w odniesieniu do pracowników (w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy) płatnikiem składek jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej „uwzględnia się” w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, pracodawca powinien zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Przyjęcie powyższej konstrukcji jest uzasadnione zarówno w sytuacji, gdy pracodawca sam zawarł z pracownikiem umowę cywilnoprawną, jak i wtedy, gdy umowa taka zawarta została z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w ramach tej umowy jest lub była świadczona na rzecz pracodawcy. Obowiązki płatnika składek powinny bowiem ciążyć na podmiocie, na rzecz którego praca jest faktycznie świadczona i który uzyskuje jej rezultat, unikając jednocześnie obowiązków i obciążeń wynikających z przepisów prawa pracy. Należy podkreślić, że osoba trzecia, będąca zlecającym w umowie cywilnoprawnej zawartej z pracownikiem, nie jest w stanie wykonać operacji uwzględnienia w podstawie wymiaru składek z tytułu umowy cywilnoprawnej przychodu uzyskiwanego przez zleceniobiorcę z tytułu umowy o pracę, co przewiduje w art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zlecający może bowiem nie mieć nawet świadomości, że zleceniobiorca jest pracownikiem podmiotu, dla którego zlecający świadczy usługi w ramach własnej umowy. Wie o tym natomiast pracodawca ubezpieczonego zleceniobiorcy. Podsumowując ten wątek rozważań, Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej (w szczególności umowy o dzieło) zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy.

Postawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pytanie dotyczące tego, który z podmiotów: pracodawca czy strona umowy cywilnoprawnej zawartej z pracownikiem jest płatnikiem składek, zostało zatem rozstrzygnięte jednoznacznie w przywoływanej uchwale Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09. Przymiot płatnika składek przypisano pracodawcy, którego pracownik wykonuje na rzecz swojego pracodawcy pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią. Poglądy te zostały potwierdzone w późniejszych wyrokach Sądu Najwyższego (por. np. wyroki: z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727 oraz z 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266). Sąd Najwyższy w wyroku z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, uznał, że prezentowana w uchwale z 2 września 2009 r., II UZP 6/09, wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pozostaje aktualna w sytuacji, gdy pracownik wykonuje na rzecz swojego pracodawcy pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią.

Dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak, jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego pracownika z pracodawcą (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, LEX nr 1436176). Zatem pojęcie pracodawcy jako płatnika składek jest w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych szersze niż na gruncie Kodeksu pracy. Z kolei w wyroku z 18 października 2011 r., III UK 22/11, Sąd Najwyższy przyjął, że pracodawca (w rozumieniu art. 3 k.p.) jest z mocy art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych płatnikiem składek za pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (art. 8 ust. 2a tej ustawy). W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy obszernie uzasadnił pogląd, zgodnie z którym płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne pracowników wykonujących na rzecz pracodawcy pracę na podstawie umów cywilnoprawnych jest pracodawca również w sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta przez pracownika z osobą trzecią. W

rozumieniu art. 9 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosunek pracy jest bezwzględnym tytułem ubezpieczeń, gdyż w żadnych okolicznościach nie może dojść do zwolnienia z obowiązku ubezpieczenia społecznego osoby mającej status pracownika. Dlatego wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy jest tak pożądanym tytułem ubezpieczenia. Jednocześnie ustawodawca wprowadził normatywny prymat tego tytułu ubezpieczenia, albowiem w razie zbiegu tytułu pracowniczego z innym pracownik podlega (co do zasady) obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tylko z racji pozostawania w stosunku pracy. W tym kontekście należy wyjaśnić znaczenie pojęcia „pracownik” jako podmiotu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2015 r., I UK 532/14, niepublikowane). Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie definiuje samodzielnie pojęcia pracownika, lecz odsyła do art. 2 k.p. Zakres pojęcia „pracownik”, korespondujący z przepisami prawa pracy według art. 8 ust. 1 ustawy, uległ rozszerzeniu w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym przepisem, za pracownika uważa się także osobę, która wykonuje pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W doktrynie akcentowane jest użycie przez ustawodawcę konstrukcji „uznania za pracownika”. Uznanie za pracownika zawarte w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ma zastosowanie tylko na gruncie tego aktu, ale zarazem we wszystkich jego unormowaniach. Nie jest uzasadnione zawężanie skutków konsekwencji prawnych omawianego przepisu tylko do skutków wynikających z art. 6, art. 11, art. 12 oraz art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, dotyczących istnienia obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego takiej osoby, a także nadrzędności tego tytułu ubezpieczeń nad innymi. Konstrukcja „uznania za pracownika” przyjęta przez ustawodawcę w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dotyczy całej regulacji (wszystkich przepisów) tej ustawy, a więc także m.in. podstawy wymiaru i wysokości składek oraz obowiązków płatnika w zakresie obliczania i

opłacania składek, a następnie przekazywania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych imiennych raportów. Skutki prawne uznania za pracownika, w sferze podlegania ubezpieczeniom społecznym, są daleko idące. Jeszcze przed wprowadzeniem do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych art. 8 ust. 2a w judykaturze przyjmowano istnienie obowiązku łącznego traktowania w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przychodów z umów o pracę i dodatkowych umów cywilnoprawnych zawieranych przez pracodawców z własnymi pracownikami, jeżeli w ramach tych ostatnich umów pracownicy wykonywali – poza obowiązującym ich czasem pracy – te same obowiązki, które składały się na treść łączących strony stosunków pracy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 1994 r., I PZP 13/94, OSNAPiUS 2000 nr 3, poz. 39 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2000 r., II UKN 614/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 23 i postanowienie z 18 listopada 1997 r., II UKN 326/97, OSNAPiUS 1998 nr 17, poz. 521). Ten sam punkt widzenia należy odnieść do sytuacji zatrudnienia pracownika na podstawie umowy cywilnoprawnej przez osobę trzecią w razie wykonywania pracy na rzecz pracodawcy.

Przyjęcie w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych konstrukcji szerokiego rozumienia pracownika uzasadnia objęcie definicją pracownika, na potrzeby tej ustawy, nie tylko pracowników w znaczeniu przepisów Kodeksu pracy, lecz także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, jeżeli wykonują pracę na rzecz swojego pracodawcy. Oznacza to jednocześnie rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym. Tytułem tym jest już nie tylko stosunek pracy, a staje się nim – w okolicznościach opisanych hipotezą art. 8 ust. 2a – szersza więź między pracownikiem i pracodawcą, a także między pracownikiem, pracodawcą i osobą trzecią. W konsekwencji umowy cywilnoprawne zawarte z lub wykonywane na rzecz własnego pracodawcy nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy. Nie występuje także zbieg tytułów ubezpieczenia społecznego uregulowany w art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Norma art. 8 ust. 2a ustawy wykreowała nie tylko szerokie pojęcie „pracownika”, lecz także szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń

społecznych. Tytułem tym jest stosunek pracy, mający podstawowe znaczenie w układzie warunkującym powstanie obowiązku ubezpieczeń społecznych, oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub z osobą trzecią, jeżeli praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy. Przyjęcie opisanej konstrukcji powoduje przypisanie pracodawcy roli płatnika składek także w odniesieniu do tej części przychodów pracownika, których źródłem jest umowa cywilnoprawna.

Brak w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych przepisów upoważniających do przyjęcia tezy o możliwości różnicowania pojęcia płatnika składek w odniesieniu do różnych sytuacji faktycznych przewidzianych w art. 8 ust. 2a ustawy i przyjęcia, że w przypadku zawarcia umowy cywilnoprawnej z własnym pracodawcą należy tę osobę traktować jako pracownika osoby, z którą łączy ją stosunek pracy, a w przypadku zawarcia umowy cywilnoprawnej z podmiotem trzecim, w ramach której praca jest świadczona na rzecz macierzystego pracodawcy, należy taką osobę uważać za pracownika zleceniodawcy. W art. 4 pkt 2 lit. a-z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wymieniono enumeratywnie wszystkie podmioty mające status płatnika składek, i choć pojęcie to nie jest w ustawie jednoznacznie zdefiniowane, to jednak całokształt unormowań tego aktu prawnego uzasadnia wniosek, że płatnikiem jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna zobowiązana do comiesięcznego obliczania, pobierania i przekazywania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek na ubezpieczenia społeczne ze środków ubezpieczonego oraz własnych lub będących w jej dyspozycji. W myśl art. 4 pkt 2a ustawy, jednym z tych płatników jest pracodawca, które to pojęcie nie jest w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych definiowane autonomicznie. Należy zatem, dla potrzeb tego aktu prawnego, stosować rozumienie terminu „pracodawca” w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p. Tak definiowany pracodawca jest płatnikiem składek dla wszystkich pracowników w rozumieniu tej ustawy, w tym także osób „uznanych za pracowników”, czyli dla pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią.

Regulacja podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, zawarta w art. 18 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, oraz odesłanie z art. 20 ust. 1 ustawy, dotyczące ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego, także przemawia za słuszością powyższego poglądu. Skoro sytuacje opisane w art. 8 ust. 2a ustawy dotyczą szeroko ujętego pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to art. 20 ust. 1a ustawy zawiera nakaz – w odniesieniu do osób, które przepis ten wymienia – uwzględnienia w podstawie wymiaru składek również przychodów z tytułu umów cywilnoprawnych. A zatem w przypadku pracowników, o których stanowi art. 8 ust. 2a ustawy, podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i umów cywilnoprawnych. Zgodnie zaś z art. 17 ust. 1 ustawy obowiązkiem płatnika (w tym wypadku pracodawcy) jest obliczanie, rozliczanie i przekazywanie składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, w tym przytoczone, obszerne fragmenty uzasadnień wydanych wcześniej wyroków Sądu Najwyższego w analogicznych sprawach, a także przy braku przekonującej argumentacji skarżącej, przemawiającej za ewentualną zmianą dotychczasowej linii orzeczniczej, Sąd Najwyższy ocenił, że wniesiona w niniejszej sprawie skarga kasacyjna nie zasługuje na przyjęcie jej celem merytorycznego rozpoznania.

Dodatkowo, brak jest również podstaw, aby przyjąć, że sformułowane w pkt 5 wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienie jest „istotnym zagadnieniem prawnym” w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Problem prezentowany przez skarżącą, który dotyczy obowiązków płatnika składek, i wątpliwości na tle powoływanych przepisów Kodeksu pracy odnoszących się do ochrony wynagrodzenia za pracę i zakazu potrąceń, jest elementem argumentacji, pozostającym w oderwaniu od istoty rozpoznawanej sprawy, który miałby uzasadniać zmianę stanowiska w zakresie interpretacji pojęcia pracodawcy i płatnika składek przyjętego w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, prezentowanego w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Tak sformułowany problem, ze względu na jego jednoznaczną ocenę we

wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, nie stanowi istotnego zagadnienie prawne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2007 r., I PK 220/07, LEX nr 864044).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej, w związku z czym, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c.